

Alina JONAITIENĖ
Joniškis

AŠ KVĖPUOJU TAVIMI (E. Hemingvėjui atminti)

Plačiai išskėstomis rankomis, veidu giliai įsikniaubęs į rytmečio rasa tebespindinčią žolę, geriu svaigų žemės aromata. Ne, ne žemės. Kažko saldesnio ir artimesnio. Kažko, kas staiga tukteli širdyje, vos juntamai, švelniai, tarsi neseniai užsimezgusi nauja gyvybė erdviose motinos iščiose. Išjudintas švelnaus prisilietimo, kraujas suplūsta į širdį, užkaista ir aitriu karščiu pasileidžia mano gyslomis. Kyla vis aukštyn ir tarsi galingas krioklys užteli į smegenis, užliedamas visus kampelius džiugia atradimo nuojauta. Tuoj tuoj vėl viską prisiminsiu. Tik dar akimirka, ir vėl viskas sugrįš į savo vietas. Pasiverčiu ant šono ir bandau mintyse atkurti visas tos dienos detales. Širdimi jaučiu. Viskas įvyko būtent čia.

Danguje plieskia kaitri vasaros saulė. Matau laukinių alyvmedžių giraitę. Smulkūs lapeliai blizga saulėje. Matyt, neseniai lyta lietaus. Pasikeliu ant alkūnių ir įsižiūriu į gamtovaizdį. Kalnai! Juk čia tikrų tikriausi kalnai! Tai štai kodėl oras toks tyras ir kvapnus. Čia beveik nėra žmonių, nėra triukšmo, mašinų ir kitų su žmonėmis susijusių dalykų. Čia, galima sakyti, laukinė, dar žmogaus veiklos nesuniokota gamta. Graži ir tyra tarsi jaunamartė vestuvių dieną. Nesuteršta, nesubjaurota, neišniekinta. Tolumoje dangų ramsto aukštos kalnų keteros. Ten, kur baigiasi žalia miškų augmenija, baltuoja uolienos, palengva pereidamos į snieguotas viršukalnes. Rodos, viskas čia pat, bet iš tiesų toli toli. O čia, po mano kojomis, kažkokios didelės upės slėnis. Girdžių nirtulingą vandens šniokštimą. Tikriausiai netoliese skaidraus vandens purslais taškosi nedidelis vandens krioklys. Augmenija prie upės tokia vešli. Giliai įtraukiu į plaučius žydinčių žolynų ir netgi šviežios žuvies kvapą ir kažkuriuo savo sąmonės kampeliu jaučiu aplink plastant nematomą gyvybę. Jos apstu visur: ir žolėje, ir danguje, ir net kažkur žemai po manim srūvančiame vandenyje. Ach, fiesta. Ispanija. Upės vėsa dvelkiantys upėtakiai, gamtos ramybė ir ilgesys kažko nepasiekiamo, kažko neįmanomo. Bet ne! Čia ne tai! Čia visai kita vieta ir kitas laikas. Ir mintyse verčiu kitą puslapį.

Ir tada atmintyje iškyla ji. Marija. Tokia viliūkiška, nežemiška ir tuo pačiu tokia tikra. Rankomis stipriai apkabinu jos liekną liemenį ir prisitraukiu prie savęs. Ji tarsi bejėgis kūdikis švelniai priglūsta prie mano krūtinės. Mano ranka slysta aukštyn, švelniai liesdama nedideles stangrias krūtis. Išsiplėtusios šnervės godžiai traukia jos kūno aromata. Svaigulys persmelkia visą kūną, o rankos dar tvirčiau glaudžia jos liekną, kiek paauglišką figūrėlę prie savęs. Jaučiu aštrokus klubų kaulus, švelnią, mažais plaukeliais padengtą pilvo odelę ir nesiliaudamas tyrinėti šio taip neseniai atrasto gamtos stebuklo, leidžiuosi žemyn jos trapiu kūnu. Ir kaip atsaką pajuntu švelnų jos rankų prisilietimą. Staiga jos tvirtai apsideja aplink mano kaklą. Mano lūpos įsisiurbia į jos putlias, kiek praviras lūpas. Viskas susilieja aistringame dviejų kūnų apsikabinime. Dar stipriau suspaudžiu ją savo glėbyje. Pasigirsta tylus aiktelėjimas. Kiek atlaisvinu rankas.

– Erni, nepalik manęs. Niekada nepalik manęs. Aš pražūsiu be tavęs.

– Niekada niekada tavęs nepaliksiu. Tu – tai aš. Be tavęs nėra manęs. Aš taip ilgai tavęs ieškojau.

– Žinau, dabar karas ir aš noriu kiek per daug. Aš noriu tavęs visam gyvenimui, nors tas gyvenimas būtų vos trys dienos. Aš noriu, kad tavo širdyje būčiau vienintelė. Ir visai nesvarbu, kiek mes gyvensime. Nepalik manęs.

– Kokia tu kvailutė. Kaip aš galėčiau palikti tave. Ar galima išplėsti iš širdies tai, kas joje brangiausia. Aš ir miręs būsiu su tavimi.

– Nekalbėk apie mirtį. Aš nenoriu girdėti jos vardo. Mes nepažeidžiami. Mirtis aplenks mus. Mes taip mylime vienas kitą ir gyvenimą.

– Taip, bet yra dar ir pareiga. Aš turiu susprogdinti šį tiltą. Kad ir kas benutiktų, aš turiu įvykdyti man patikėtą užduotį. Aš esu vyras. Esu karys.

– Aš taip pat dalyvauju šiame prakeiktame kare. Bet ką reiškia karas prieš mūsų meilę? Ką reiškia ši viena užduotis prieš visą gyvenimą. Tu turi išsaugoti save dėl manęs. Tu neturi teisės žūti.

– Marija, aš pažadu. Kas benutiktų, aš mylėsiu tiktai tave. Mylėsiu iki skausmo, iki visiško išsekimo. Net praradęs protą aš atminsiu ir mylėsiu tik tave.

– Tikiu, – tylus šnabždesys pasigirdo kažkur ties ausimi. Liaunas kūnas tvirtai prigludo prie manęs. Aš vėl praradau sveiką nuovoką...

Man norisi taip ją prispausti, kad ji sutiltų manyje ir jau niekada nebegalėtų nuo manęs nutolti, atsiskirti. Aš taip jos trokštu. Kažkoks begalinis skaudus ilgesys užvaldo mane. Kuo labiau ją spaudžiu, tuo labiau jaučiu savo pastangų beviltiškumą. Ji tirpsta, nyksta. Praranda aiškias kūno linijas. Lieka tik kvapas ir kažkoks bukas skausmas. Ji čia, ji vis dar čia, bet aš negaliu jos turėti. Abiem rankom gaudau orą, bet nieko neužčiuopu. Jaučiuosi lyg neregys man nepažįstamoje vietovėje. Ji čia, aš ją jaučiu, dar vis geriau jos kūno aromata, bet nebegaliu apčiuopti rankomis. Iš siaubo pašoku. Kai atsikvošėju, matau tik išmindžiotą žolę ir kaitrią saulę danguje. Pasirodo, buvau prisnūdęs saulės atokaitoje. Bet negaliu atsikratyti jausmo, kad tai nebuvo sapnas. Tai buvo taip tikra, taip giliai išgyventa, kad sapnu būti tikrai negali.

Apsižiūriu. Aš vilkiu kariškais drabužiais. Na, ne visai kariškais. Milinė kariška, bet be jokių antpečių. Kelnės chaki spalvos. Kišenėje aptinku ir beretę. Keistoka apranga. Bet man ji tokia sava ir artima. Mano tvirtumą ir vyriškumą pabrėžianti apranga.

Atsistojęs atidžiau įsižiūriu į apylinkes. Daugybę kartų matytas ir širdyje neišdildomai įstrigęs kalnų peizažas. Va, ant šios kalvelės kalbėjomės paskutinį kartą. Šiuo takeliu ji lengvučiais žingsneliais nusileido žemyn. Surūdiję geležinkelio bėgiai. Čia kažkada būta tilto. Didelio tilto per upę. Dar matosi stambių betono luitų likučiai, suvirtę į sraunios kalnų upės vagą. Pala, ar čia tik ne Ispanija? Karas! Suvokimas grįžo akimirksniu. Pilietinis karas Ispanijoje. Užduotis – susprogdinti tiltą. Pažintis su nepaprasta moterimi, vardu Marija. Sugrįžimas į Ameriką. Na, taip, aš amerikietis. Rašytojas. Knyga apie dalyvavimą šiame kare man atnešė šlovę. Parašiau knygą. Vadinasi, aš nežuvau. O kaipgi Marija? Knygoje aš pasivadinau Robertu. Ir žuvau. Tiksliau, mane sužeistą paliko mirti. Bet aš juk gyvas! Kitaip iš kur būtų atsiradus knyga? Ir kodėl dabar aš čia? Ieškau Marijos?

Prieinu prie skardžio krašto ir dairausi į prieš akis besidriekiantį upės vingį. Čia, kaip tik čia stovėjo tiltas. Mano užduotis buvo jį susprogdinti. O ten, alyvmedžių miškelyje, manęs laukė partizanai. Ten buvo ir Marija. Niekaip negaliu tvarkingai sudėlioti visų tos dienos įvykių. Ypač to, kas vyko prie tilto. Bandant prisiminti visas kūnas įsitempia. Stengiausi viską daryti tiksliai, bet įvykiai rutuliojosi ne pagal planą. Atsimenu stiprų sprogimą, automatų šūvius ir saviškių raginimą kuo greičiau atsitraukti. Stiprus skausmas kojoje, gausiai tekantis kraujas iš žaizdos ir sprogimo dulkės, užtemdžiusios padangę. Reikia bėgti, bet kojos jau nevaldau. Gelia taip, kad net širdis nuo skausmo stoja. Sukandęs iš skausmo dantis, bandau šliaužti. Veltui. Trumpam viskas išnyksta. Užlieja visiška tamsa. Kai vėl atsikvošėju, girdžiu tik sprogimų griausmą ir kulkosvaidžių kalenimą. Aš vis dar čia. Niekur negaliu pajudėti. Tuoj mane pastebės ir tada ...galas. Atleisk, Marija, atleisk. Aš pasirodžiau per silpnas. Aš pernelyg pasitikėjau savimi. Mano kūnas – kažkoks bejėgis apvalkalas. Mano paties kūno dalys nepaklūsta proto komandoms. Girdžiu besiartinančius ginkluotus vyrus, važiuojančių mašinų motorų gausmą, bet nieko negaliu padaryti. Palengva viskas aplink užtemsta.

Palatos prietemoje niekaip negaliu perskaityti neaiškiai sukeverzoto laiško. Rašyta paskubomis. Nuo tėvo. Kviečia kuo skubiau grįžti į namus. Mamos nervai visiškai pašlįjo. Ką aš sau galvojęs? Ar verta vaidinti didvyrį? Visi protingi žmonės pirmiausia rūpinasi savimi...

Pasiramstydamas rankomis atsisėdu lovoje. Vakarėja. Palatoje tylu. Tik už širmos esančioje lovoje kažkas garsiai alsuoja, blaškosi. Iš kampinės lovos kartkartėmis pasigirsta silpna aimana. Bet niekas neprieina. Mes vieni. Seselės kažkur išėjusios. Dejuojančiojo veido nematyti. Visa galva apibintuota, paliktas tik plyšelis burnai. Kitose lovose tylu. Matyt, visi miega. O aš turiu nuspręsti, ką daryti toliau. Pasitarti nėra su kuo. Ilgai čia manęs nebelaikys. Po kelių dienų galėčiau sėsti į laivą ir plaukti tiesiai į Ameriką. Apie tai man pranešė gydytojas. Ir tėvai laukia. Bet aš dar negaliu. Širdis plyšta į dvi dalis. Noriu namo, bet negaliu niekur iš čia pasitraukti. Aš prisiekiau niekada jos nepalikti. Vos prisiminęs ir dabar jaučiu ją visu kūnu. Švelnūs banguoti plaukai tebekutena mano šnerves. Klausiančios pilkos akys įdėmiai stebi mano veido išraišką. Tarp taisyklingų antakių lankų susiformuoja aiškiai įžiūrima vagelė.

– Aš sugrįšiu. Būtinai sugrįšiu, kai tik galėsiu, kai tik visus apraminsiu. Aš parsivešiu tave į Ameriką. Tik būk kantri. Aš niekada tavęs nepaliksiu.

Susigėdęs nutylu. Gal niekas nė negirdėjo. O jei ir girdėjo... pamanyt, kad klejoju. Ko čia tiktai neprišnekama. Suaugę vyrai verkia kaip maži vaikai. Ligoninėje mes galime būti ir silni, ir pažeidžiami. Čia mes ligoniai.

Išsitraukiu daugybę kartų skaitytą romaną „Kam skambina varpai“. Apšiurusiais viršeliais, dėmėtą, papildėjusiais, pirštų nučiupinėtai puslapiais. Atsiverčiu ir skaitau. Ne, ne skaitau, o persikeliu čia visa savo siela, persikūniuju ir nugrimztu į nepaprastai stiprių jausmų labirintus. Aš vėl jaunas, kupinas svajonių, pasitikintis savimi... Aš vėl šitaip beprotiškai myliu. Kas begali būti geriau? Ir nesvarbu, kad plieskia karšta pietų saulė, kad mano galva nepridengta, kad jau seniai neišgėriau nė lašo vandens. Niekas nesvarbu, palyginus su tuo nepaprastu jausmu, su ta gyvenimo pilnatve, kurios aš visada ieškojau ir tik dabar suradau. Mano gyvenimo knyga, kalnai, gamtos grožis ir jausmų lavina. Ačiū tau, Ernestai, už šitokią palaimą. Tu geriausias visų laikų rašytojas iš visų, kurių kūriniai man teko laimėti skaityti. Tu nukeli į savo kūrinijų pasaulį taip įtikinamai, kad iš jo nebesinori sugrįžti. Atleisk.

Pirmadienį Granados laikraščio „Krašto naujienos“ kriminalinės kronikos skiltyje šmėkšteli trumpas pranešimas: „Kalnų regione, turistų retai lankomose vietose, aptiktas ne ispanų kilmės vyro lavonas. Smurto žymių ant kūno neaptikta. Jokių atpažinimo ženklų ar dokumentų nerasta. Krepšyje rasta tik sūrio likučių ir nenauja knyga „Kam skambina varpai“. Mirties priežastį nustatinėja medicinos ekspertai. Visus, ką nors žinančius apie dingusį asmenį, prašome kreiptis į laikraščio redakciją ar policijos nuovadą”
